

Protocol Kindermishandeling Kindertuin Westzaan

Opgemaakt door Miriam Boerema, houder Kindertuin d.d. 03-01-2013

Vastgesteld in teamvergadering d.d. 15-01-2013

Aangepast augustus 2014, vastgesteld in teamvergadering 28-08-2014

Aangepast juni 2015, gemeld in teamvergadering 28-05-2015 en oudercommissie
d.d.20-05-2015

Inhoud

Protocol Kindermishandeling Kindertuin Westzaan.....	1
Doel van dit protocol.....	3
Intentie verklaring en overeenkomst van gebruik van dit protocol	5
Definitie van Kindermishandeling	6
Uitwerking verschillende vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld.....	7
Meldingen vermoedens kindermishandeling anders dan door de beroepskracht	10
Stappenplan vermoeden Kindermishandeling in thuissituatie	11
Stappenplan vermoeden Kindermishandeling door beroepskrachten	14
Stappenplan seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen	17
Preventieve maatregelen Kindertuin Westzaan	19
Signalen kindermishandeling 0–4 jaar.	21
Signalen voor Kinderopvang in het algemeen.....	25
Signalen Kindermishandeling 4–12 jaar	26
Signalen die specifiek zijn voor het syndroom van Münchhausen by Proxy (MBPS)	31
Signalen van kinderen die geconfronteerd zijn met seksueel grensoverschrijdend gedrag van een ander kind	32
Signalen van kinderen die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen naar andere kinderen	33
Signalen die kunnen duiden op kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht	34
Signalen met betrekking tot seksueel misbruik door een beroepskracht	35
Bijlage 1. Adressen Algemeen/ Sociale kaart Kindertuin	36
Bijlage 2. Privacy regels algemeen & ons beroepsgeheim	38
Bijlage 3: Inhoud gesprek ouders/verzorgers.....	39
Bijlage 4: Formulier intern overleg bij vermoeden/signalen	41
Bijlage 5: Standaard Meldingsformulier van Veilig Thuis.....	44
Bijlage 6: Tekening meisje.....	45
Bijlage 7: Tekening jongen	46
Bijlage 8: Checklist seksueel grens overschrijdend gedrag	47
Geraadpleegde bronnen voor het maken van dit protocol.....	49

Doel van dit protocol

Dit protocol Kindermishandeling heeft tot doel beroepskrachten te ondersteunen in de omgang met huiselijk geweld en kindermishandeling.

Het heeft ook ten doel duidelijkheid te scheppen voor ouders die er voor kiezen hun kinderen te laten opvangen door de Kindertuin Westzaan. Dit protocol is onderdeel van ons beleid en de hierin beschreven stappen worden door ons uitgevoerd. Het kan voorkomen dat wij, uit veiligheid voor het te verzorgen kind, kiezen het kind in bescherming te nemen tegen zijn/haar eigen ouders in uitzonderlijke gevallen. Wij vinden het daarom van belang hierin open te zijn en onze beweegredenen aan te geven.

Wij kennen drie routes, stappenplannen die omschreven worden in dit protocol, te weten:

1. Huiselijk geweld en kindermishandeling
2. Kindermishandeling door beroepskrachten
3. Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

Daarnaast komen uitgebreid allerhande signalenlijsten aan bod en diverse bijlagen die ons ondersteunen in een dergelijke situatie.

Dit protocol is een handvat in situaties die we altijd liever zouden willen voorkomen.

Echter komt kindermishandeling in alle lagen van de bevolking voor en helaas in alle leeftijdscategorieën. De feiten en cijfers over kindermishandeling in Nederland zijn schokkend. Daarom is het van belang dat wij goed alert zijn op signalen en er naar kunnen handelen wanneer nodig.

Opgemerkt dient te worden dat wij altijd in iedere situatie afzonderlijk uiterste zorgvuldigheid betrachten. Ook als dat een afwijking in tijd of volgorde van het stappenplan tot gevolg heeft in die betreffende situatie. In elke situatie wordt een inschatting gemaakt van de ernst en de mate van spoed.

Zo willen wij ook benadrukken dat dit protocol geen document is dat jaren mee gaat. Ervaringen, evaluatie en bespreken van punten uit dit protocol nemen wij mee ter verbetering van het protocol Kindermishandeling. Ook de invloeden vanuit het maatschappelijk kader nemen wij mee ter implementatie in ons eigen protocol.

Dit protocol is conform de per 1-7-2013 van kracht wordende, verplichte Meldcode huiselijk geweld en Kindermishandeling, voor de branche Kinderopvang

Dit protocol is opgesteld 3-1-2013 door Miriam Boerema, houder en eindverantwoordelijke van de Kindertuin Westzaan.

Elke teamvergadering is dit protocol vast agenda punt ter bespreking.

Dit protocol is een verbeterde versie van het document dat in januari 2012 werd vastgesteld.

De aanpassingen zijn besproken en vastgesteld in de teamvergadering van 28-08-2014.

Naar aanleiding van de GGD inspectie in augustus 2014 zijn de laatste aanpassingen gedaan op 14-09-2014.

Feiten en cijfers over kindermishandeling in Nederland:

- Iedere week sterft er een kind als gevolg van kindermishandeling
- Ieder jaar worden er 350.000 kinderen mishandeld, dat zijn er 2 á 3 per klas
- Een derde van de mishandelingen betreft geweld, bij ruim de helft gaat het om fysieke en/of emotionele verwaarlozing
- Het aantal afnemers van kinderporno is in 13 jaar gestegen met 1500%
- Ieder half uur doet er een scholier een poging tot zelfdoding
- 40% van de vrouwen in Nederland heeft voor hun zestiende jaar één of meerdere ervaringen met seksueel misbruik
- 80% van de slachtoffers van pedofielen worden misbruikt door de daders uit de dagelijkse omgeving
- Tussen de 5-10% van de meisjes worden in hun jeugd verkracht. Bij jongens is dat 1-5%

Kortom: Blijf niet zitten!

Luister, praat en meld kindermishandeling in jouw omgeving!

Intentie verklaring en overeenkomst van gebruik van dit protocol

De Kindertuin Westzaan geeft uiting middels ondertekening van deze overeenkomst aan het feit dat het protocol Kindermishandeling actief binnen de organisatie gebruikt wordt. De Kindertuin en haar medewerkers verbinden zich tot het volgen van de stappen plannen indien er signalen en zorgen zijn die kunnen duiden op kindermishandeling en/of huiselijk geweld.

Het bevoegd gezag van de Kindertuin verklaart het volgende:

- De Kindertuin is verantwoordelijk voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan de kinderen die haar zijn toevertrouwd en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan kinderen die (vermoedelijk) te maken hebben van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- De Kindertuin dit protocol wenst vast te stellen, zodat beroepskrachten die binnen de Kindertuin werkzaam zijn weten welke stappen van hen verwacht worden bij signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- De Kindertuin zal haar beroepskrachten op alle mogelijke manieren ondersteunen bij te nemen stappen en heeft in dit protocol omschreven wat er verwacht kan worden;
- Van de werkzame beroepskrachten van de Kindertuin wordt verwacht dat zij in alle contacten met kinderen attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- De Kindertuin neemt verantwoordelijkheid op zich voor het scheppen van randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat om dit protocol te kunnen uitvoeren;
- Iedere teamvergadering (maandelijks) is dit protocol een vast item op de agenda om beleidsmatig up to date te blijven en om collegiaal overleg laagdrempelig betreffende de zorg rondom de aan ons toevertrouwde kinderen te bespreken;
- De Kindertuin vult de sociale kaart aan en zorgt dat dit protocol toegankelijk is voor beroepskrachten en voor (toekomstige) ouders, de oudercommissie en partners binnen het werkveld van de Kindertuin;
- We hebben drie routes vastgesteld in dit protocol wetende:
  1. Huiselijk geweld en kindermishandeling
  2. Kindermishandeling door beroepskrachten
  3. Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling
- We hebben dit protocol opgesteld volgens normen van:
  1. Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling
  2. Wet op de Jeugdzorg
  3. Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen
  4. Wet Klachtrecht cliënten zorgsector

Handtekening houder Kindertuin: M.C. Boerema d.d. 19-08-2014

Definitie van Kindermishandeling

Kindermishandeling is 'elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch-letsel'.

(Uit de Wet op de Jeugdzorg)

Uitwerking verschillende vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld

- **Lichamelijke mishandeling**

Elke vorm van fysiek geweld, anders dan ten gevolge van een ongeluk.

Voorbeelden lichamelijke mishandeling zijn:

- Het toebrengen van verwondingen zoals; kneuzingen, blauwe plekken, snij-, brand-, of schaafwonden, botbreuken, hersenletsel. Deze verwondingen kunnen ontstaan door slaan, schoppen, knijpen, door elkaar schudden, branden, snijden, krabben, verstikking, vergiftiging
- Meisjesbesnijdenis
- Shaken Baby Syndroom, een verzameling van signalen en symptomen die het gevolg zijn van het heftig door elkaar schudden van een baby

- **Lichamelijke verwaarlozing**

Aan het kind onthouden wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft. Voorbeelden van lichamelijke verwaarlozing zijn:

- Het kind onthouden van voldoende en goede voeding
- Het kind onthouden van voldoende aan weersomstandigheden aangepaste kleding
- Het kind onthouden van een geschikte verblijfplaats
- Het kind onthouden van voldoende slaap, goede hygiëne en benodigde medische verzorging en toezicht

- **Psychische mishandeling**

Psychische mishandeling is een ernstige vorm van mishandeling. Vooral ook omdat het lastig te herkennen is, er wordt immers geen fysiek geweld gebruikt.

Slachtoffers nemen zichzelf daardoor niet altijd serieus, waardoor deze vorm van huiselijk geweld vaak jarenlang voort kan duren, het is niet zichtbaar. Bij psychisch geweld betreft het geen gewone ruzie. Cruciaal verschil is al dat er altijd sprake is van ongelijkwaardigheid. Het is het toebrengen van schade aan de emotionele en/of persoonlijkheidsontwikkeling van het kind.

Voorbeelden van psychische mishandeling zijn:

- Vernederen, systematisch kleineren, pesten, bang maken, bedreigen met geweld, achterstellen
  - Het verbieden met anderen om te gaan
  - Eisen stellen waaraan het kind niet kan voldoen (irreële verwachtingen door ouders)
  - Getuige zijn van huiselijk geweld valt onder psychische mishandeling
  - Het kind belasten met een te grote verantwoordelijkheid
  - Opsluiten of vastbinden van het kind als middel van straf of ter controle
- **Psychische of emotionele verwaarlozing**

Aan het kind onthouden wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft.

Voorbeelden van psychische of emotionele verwaarlozing zijn:

- Het kind onthouden van voldoende aandacht, respect, veiligheid, contact, warmte, liefde, genegenheid en bevestiging
  - Het kind klein houden en niet zorgen voor voldoende ruimte voor toenemende autonomie van het kind
  - Blootstellen aan huiselijk geweld binnen het gezin
  - Het kind onthouden van onderwijs
- **Seksueel misbruik**

Seksuele handelingen bij of met het kind, die niet passen bij leeftijd of ontwikkeling, of seksuele handelingen waaraan het kind zich niet kan onttrekken. Dit gaat van het betasten van het lichaam tot verkrachting en komt voor bij kinderen van alle leeftijden. Voorbeelden van seksueel misbruik zijn:

- Aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij geen genitaal contact plaatsvindt, zoals kussen, strelen van borsten
- Aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij genitaal contact plaatsvindt
- Pornografisch materiaal laten zien of opnemen
- Penetratie door vingers, voorwerpen of penis

Andere vormen van kindermishandeling zijn:

- *Exploitatie*. Hierbij denken we aan een kind ter beschikking stellen voor pornografische producties, het aanzetten tot prostitutie.
- *Schending van het recht op zelfbeschikking*. Waarbij ouders een kind de mogelijkheid ontnemen om zijn eigen keuzes te maken. Hierbij denken we aan uithuwelijken, genitale verminking en eer gerelateerd geweld.
- *Syndroom Munchhausen by Proxy/Pediatric Condition Falsification*. Dat is als ouders ziektes/aandoeningen verzinnen en of veroorzaken om aandacht van artsen en hulpverlener te krijgen, waarbij kind medische behandeling moet ondergaan. (zie pagina 13 in dit protocol voor meer informatie)
- *Eer gerelateerd geweld* is geestelijk of lichamelijk geweld dat gepleegd wordt als reactie op een schending van de eer van een man, vrouw of familie. Bij vermoeden hiervan dient contact te worden opgenomen met het Landelijk Expertisecentrum Eer gerelateerd geweld (LECEGG) zie website <http://www.leceergerelateerdgeweld.nl>

In algemene zin laten wij niet onvermeld dat de Kindertuin er alles aan doet te investeren in een open bespreekcultuur binnen het team door dit onderwerp, maar ook over andere onderwerpen, aan bod te laten komen tijdens de teamvergaderingen. Het bespreekbaar maken van gedrag in de groep is onderdeel van ons dagelijks handelen.

De pedagogisch medewerker krijgt te allen tijde steun en rugdekking van de directie van de Kindertuin wanneer zij vermoedens van kindermishandeling bespreekbaar maakt bij collega's of leidinggevende.

Bij de stappenplannen "*vermoeden van kindermishandeling door beroepskrachten*" en "*seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling*" is bewust geen tijdspad aangegeven.

Wij zijn van mening dat dat in gegeven situaties schijnveiligheid geeft. We handelen direct, doch zo spoedig mogelijk en zullen open zijn in onze verslaglegging en communicatie naar betrokken partijen, ouders en teamleden.

Meldingen vermoedens kindermishandeling anders dan door de beroepskracht

In de omschreven stappenplannen wordt er van uit gegaan dat een beroepskracht van de Kindertuin degene is die een mogelijk vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld doet. Echter het kan in de praktijk zo zijn dat de volgende personen melding doen:

1. Melding door het kind

Als de melding van een gewelds- of zedendelict in de thuissituatie of de opvangsituatie betreft, is de opvang en steun voor het kind het eerste aandachtspunt. Er wordt onmiddellijk contact gelegd met de leidinggevende/houder van de Kindertuin. We handelen discreet, maar beloven geen geheimhouding aan het kind. Er wordt contact gelegd met de vertrouwensinspecteur en de te nemen route wordt bepaald afhankelijk van het gemelde. Het AMK wordt zo nodig ingeschakeld, evenals de ouders en betrokkenen.

2. Melding door een ouder

Als de melding van een gewelds- of zedendelict in de thuissituatie of de opvangsituatie betreft, wordt deze melding altijd serieus genomen. Feiten worden uitgevraagd en de beroepskracht treedt in overleg met de leidinggevende/houder. De houder treedt in overleg met de vertrouwensinspecteur en kan samen de te nemen route bepalen.

3. Melding door derden

Als de melding van een gewelds- of zedendelict in de thuissituatie of in de opvangsituatie betreft, dient te worden nagegaan over welke informatie deze persoon precies beschikt en waar deze informatie op is gebaseerd. De beroepskracht treedt in contact met de leidinggevende/houder. Er zal overleg plaats vinden met de vertrouwensinspecteur en vervolgens de te nemen route worden bepaald.

Stappenplan vermoeden Kindermishandeling in thuissituatie

1. Vermoeden
2. Overleg
3. Plan van aanpak
4. Beslissen
5. Handelen
6. Evaluatie
7. Nazorg

Stap 1: De pedagogisch medewerker heeft een vermoeden van mishandeling van een kind in thuissituatie

- Observeert en legt vast en bespreekt bevindingen met leidinggevende
- Onderzoek naar onderbouwing
- Vraagt collega's mee te kijken en te rapporteren
- Legt waarnemingen voor aan verzorger(s)
  - *Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker*
  - *Tijdspad: binnen een week, tenzij acute situatie zich voordoet dan direct*

Stap 2: De pedagogisch medewerker bespreekt het onderbouwde vermoeden met leidinggevende

- Bespreken informatie
- (Eventueel) extra gegevens
- Maken Plan van aanpak
  - *Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker en leidinggevende*
  - *Tijdspad: maximaal een week als de situatie het toelaat*

Stap 3: Het uitvoeren van een plan van aanpak

- Consulteren medewerker Veilig Thuis (AMHK)
- Praten met verzorger(s)
- (Eventueel) praten met kind
- Bespreken van de resultaten
  - *Verantwoordelijkheid bij de leidinggevende met hulp van de vertrouwde pedagogisch medewerker*
  - *Tijdspad: 1 week, maximaal 10 dagen*

Stap 4: Beslissing

- De vermoedens zijn na overleg met de betrokkenen niet bevestigd. (volg A stap 5)
- Na gesprek(ken) met verzorger(s) is duidelijk dat verzorger(s) ook bezorgd zijn (volg B stap 5)
- Na overleg met verzorger(s) blijft er ernstige twijfel bestaan (volg C stap 5)
- Het vermoeden van kindermishandeling blijkt na het gesprek met de verzorger(s) gegrond. (volg D stap 5)
- Er ontstaat een crisissituatie (volg E stap 5)
  - *Verantwoordelijkheid bij de leidinggevende met hulp van de vertrouwde pedagogisch medewerker*
  - *Tijdspad: maximaal een week*

Stap 5: Handelen

- A. Wanneer de vermoedens na overleg met de betrokkenen niet zijn bevestigd: vernietig de werkaantekeningen en sluit de zaak af.
- B. Wanneer na gesprek(ken) met verzorger(s) duidelijk is dat verzorger(s) ook bezorgd zijn, verwijst de verzorger(s) door.
- C. Wanneer er na overleg met verzorger(s) ernstige twijfel blijft bestaan spreek een extra observatieperiode af.
- D. Wanneer het vermoeden van kindermishandeling na het gesprek met de verzorger(s) gegrond blijkt, wordt er een melding bij het AMK gedaan.
- E. Wanneer er een crisissituatie ontstaat of er een acute situatie zich voordoet wordt er gemeld bij:
  - Politie via telefoonnummer 0900-8844 of
  - Veilig Thuis (voorheen Advies en Meldpunt Kindermishandeling) telefoonnummer 0800-2000
  - *Verantwoordelijkheid bij de leidinggevende met hulp van de vertrouwde pedagogisch medewerker*
  - *Tijdspad: direct na stap 4*

Stap 6: Evaluatie

- Evalueer het proces en de procedure
- Stel zo nodig afspraken bij
- Registreer
  - *Verantwoordelijkheid bij de leidinggevende*

- *Tijdspad: direct na stap 5 afspraken maken en in agenda noteren*

Stap 7: Nazorg

- Blijf alert op het welzijn van het kind.
- Blijf signalen en zorgen melden bij Veilig Thuis.
  - *Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker*
  - *Tijdspad: voortdurend, echter na incident terugkoppelen na maand, daarna kwartaal, daarna halfjaar. In de teamvergaderingen komen algemene zaken aan bod*

Stappenplan vermoeden Kindermishandeling door beroepskrachten

Het betreft hier een medewerker of stagiair van de Kindertuin, waarbij er signalen zijn van kindermishandeling, zoals in de definitie omschreven op pagina 6 en uitwerking op pagina 7,8 en 9, of waarbij sprake zou kunnen zijn van een gewelds- of zedendelict ten opzichte van een kind, welke afhankelijk is van de zorg door medewerkers van de Kindertuin.

1. Vermoeden
2. Melding doen, maken plan van aanpak
3. Uitvoeren plan van aanpak
4. Beslissen
5. Handelen/ maatregelen nemen
6. Evaluatie
7. Nazorg

Stap 1: De pedagogisch medewerker heeft een vermoeden van mishandeling van een kind door een collega

- In kaart brengen van signalen van het kind of verhalen van de collega
- Observeert en legt vast
- Onderzoek naar onderbouwing en raadpleegt signalenlijsten vanaf pagina 21, specifiek pagina 34 & 35
- Medewerker is verplicht het vermoeden van een geweld- of zedendelict door een collega jegens een kind direct bij de houder te melden
  - *Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker*

Stap 2: Melding doen van vermoeden kindermishandeling

- De houder treedt direct in contact, heeft een overlegplicht, met een vertrouwensinspecteur indien er aanwijzingen zijn dat een collega een geweld- of zedendelict begaat of heeft begaan jegens een kind
- Naar aanleiding van gesprek met een vertrouwensinspecteur wordt advies gevraagd/gevolgd
- Maken Plan van aanpak wanneer gewenst in samenspraak vertrouwensinspecteur
- Bespreken informatie en signaal van kind met betrokken medewerker
- Na overleg met vertrouwensinspecteur kan worden overgegaan tot het doen van aangifte bij de politie

- De beroepskracht wordt in geval redelijk vermoeden op non actief gezet voor de duur van het onderzoek
  - *Verantwoordelijkheid bij de leidinggevende/houder*

Stap 3: Het uitvoeren van een plan van aanpak

- Praten met verzorger(s)
- (Eventueel) praten met kind
- Bespreken van de resultaten
- Volgen van eventueel ingesteld traject van de politie
- registreren
  - *Verantwoordelijkheid bij de leidinggevende*

Stap 4: Beslissing

- Na gesprek(ken) met collega moet duidelijk worden of vermoeden gegrond is (volg B stap 5). Zijn vermoedens ongegrond volg dan A van stap 5.
  - *Verantwoordelijkheid bij de leidinggevende met hulp van de vertrouwde pedagogisch medewerker*

Stap 5: Handelen/ maatregelen nemen

- A. Wanneer de vermoedens na overleg met de betrokkenen niet zijn bevestigd: bewaar de werkaantekeningen in personeelsdossier en sluit de zaak af en beroepskracht kan worden gerehabiliteerd.
- B. Wanneer na gesprek(ken) met betreffende collega blijkt dat vermoedens gegrond zijn wordt collega, na bekennen van vermoedens, op staande voet ontslagen en officieel melding gedaan bij Veilig Thuis (AMHK) en gevraagd om hulp bij begeleiding van het betreffende kind en zijn/haar verzorgers en begeleiding van het team
- C. Wanneer er een crisissituatie ontstaat of er een acute situatie zich voordoet wordt er gemeld bij:
  - Politie via telefoonnummer 0900-8844 of
  - Veilig Thuis 0800-2000
  - Vertrouwensinspecteur Kinderopvang 0900-1113111

- *Verantwoordelijkheid bij de leidinggevende/directie*

Stap 6: Evaluatie

- Evalueer het proces en de procedure

- Stel zo nodig afspraken bij
- Registreer

➤ *Verantwoordelijkheid bij de leidinggevende/directie*

Stap 7: Nazorg

- Biedt nazorg voor ouders en kinderen en blijf alert op het welzijn van het kind.
- Blijf signalen en zorgen melden bij Veilig Thuis (AMHK)
- Biedt nazorg aan beroepskrachten
- Organiseert ouderavonden
- Verwijzen naar (externe) hulp
- Evalueert procedures
- registreren

➤ *Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker en de leidinggevende/houder*

Zie de signalenlijsten in dit protocol voor (herkennen) signalen die kunnen duiden op kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht.

In geval van vermoeden Kindermishandeling door de leidinggevende, zoekt de beroepskracht direct contact met de vertrouwensinspecteur en vraagt om begeleiding en spreekt vermoedens uit. De vertrouwensinspecteur kan de medewerker begeleiden bij het doen van een verplichte aangifte bij de politie, bij aanwijzingen van een gewelds- of zedendelict, waarbij een kind slachtoffer is, door de leidinggevende.

In acute situaties geldt dat altijd direct contact moet worden gezocht met de politie.

Stappenplan seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen

1. Vermoeden
2. Melden van het gedrag
3. Beoordelen ernst van het gedrag
4. Maatregelen nemen
5. Handelen
6. Nazorg bieden
7. Evaluatie

Stap 1: Vermoeden

- In kaart brengen van signalen van het kind met hulp van signalenlijsten
- Bepalen of er sprake is van grensoverschrijdend gedrag aan de hand van lijst 3 criteria toestemming, vrijwilligheid en gelijkwaardigheid (zie bijlage)
  - *Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker*

Stap 2: Melden van het gedrag

- Bespreken informatie en signaal van kind met vertrouwde leidster
- praten met betreffende kinderen
- Melden bij ouders individuele kinderen
  - *Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker*

Stap 3: Beoordelen ernst van het gedrag

- Bespreken van de resultaten en afspraken
- Bepalen ernst van de situatie, meenemend het oordeel van ouders en gesprekken met de kinderen
  - *Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker, met hulp van leidinggevende*

Stap 4: Maatregelen nemen

- Afhankelijk van de uitkomsten in stap 3 worden passende maatregelen genomen
- Plan van aanpak schrijven met hoe uit te voeren en draag zorg voor overdracht collega's op de groep
  - *Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker, met hulp van leidinggevende*

Stap 5: Handelen

- Uitvoeren maatregelen omschreven in stap 4.
- Maatregelen kunnen variëren van verwijderen kind uit klantenbestand Kindertuin. Ons beleidsplan laat ruimte voor beslissingen als deze voor veiligheid van de groep. Maatregel kan ook zijn voorlichting, assertiviteitstraining, koppeling aan thema, betreffende kinderen uit elkaar halen en alles wat in de betreffende situatie noodzakelijk geacht wordt.
  - *Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker met hulp van leidinggevende/directie*

Stap 6: Nazorg

- Met betreffende kinderen worden gesprekken gepland en begeleiding gegeven of doorverwezen wanneer nodig
  - *Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker*

Stap 7: Nazorg

- Blijf alert op het welzijn van het kind.
- Bespreken in teamvergaderingen
  - *Verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerker*

Preventieve maatregelen Kindertuin Westzaan

Het protocol kindermishandeling en thema seksualiteit komen maandelijks op de teamvergaderingen ter sprake.

In de cyclus van werken met thema's komen ook intimiteit en seksualiteit voorbij gedurende het jaar en is een normaal onderwerp om te bespreken.

We bespreken in het team en met de kinderen in de groep gedragsregels. Gedragsregels op de NSO worden regelmatig herhaald en aangepast wanneer nodig.

Alle seks, porno en websites die hiermee verband houden worden centraal geblokt.

Via vakliteratuur als vakblad Kinderopvang en uitgaven van Elsevier Gezondheidszorg zoals "dokterje spelen en zo" liggen voor handen als naslagwerk of ter inspiratie ter opbouw van thema's of discussie opdrachten voor het team.

"De ondergoedregel" is onderdeel van thema en ouders worden geïnformeerd middels folders en op onze site.

Basisafspraken team Kindertuin:

Afspraken bespreken seksueel gedrag met kinderen/ouders en elkaar zijn onder andere:

- ♥ We leren kinderen de meest gangbare woorden voor geslachtsdelen en gebruiken piemel en vagina. We doen dat omdat wij elkaar anders niet begrijpen als kinderen willen vertellen wat ze hebben meegemaakt aan ons en bijvoorbeeld hele andere woorden gebruiken
- ♥ We leren kinderen dat er maar een paar mensen zijn die hen bloot mogen aanraken, zoals papa en mama en de dokter dat ze moeten vertellen aan ons als iemand dat wel doet
- ♥ We gebruiken de ondergoedregel om aan te geven waar de grens ligt en bespreken dat ieder de baas is over zijn/haar eigen lijf
- ♥ We leren kinderen nee te zeggen en te praten over dingen die ze niet willen en hun grens aan te geven
- ♥ We luisteren naar kinderen en praten eerlijk met hen
- ♥ We geven zelf het goede voorbeeld met grenzen stellen, respecteren van grenzen van anderen en hoe we reageren als iemand onze grens overschrijdt
- ♥ We gebruiken prentenboeken en spelletjes als ondersteuning in gesprekken en bij uitvoering van thema's om seksualiteit bespreekbaar te maken
- ♥ We maken bespreekbaar daar waar kinderen mee komen en moedigen kinderen aan geheimen die slecht voor ze voelen te delen met iemand die ze vertrouwen
- ♥ Bij massage & yoga lessen vragen we het kind of het aangeraakt wil worden door ander kind of door de pedagogisch medewerker, afhankelijk van de spelsituatie dat moment

Signalen kindermishandeling 0–4 jaar.

Signalen van peuters

Bij jonge kinderen, die zich verbaal moeilijk kunnen uiten, zijn vooral lichamelijke en gedragssignalen belangrijk. Vanaf de peuterleeftijd gaan kinderen zinnen maken en kunnen ze zich verbaal uitdrukken over hun situatie. Het kan zijn dat het kind tijdens een kort gesprekje spontaan dingen zegt als: ‘Mama is stout, mama slaat.’ De kans is echter groter dat een peuter tijdens het spelen non-verbale of verbale signalen afgeeft. Bijvoorbeeld herhalend agressief of seksueel spel, zoals een meisje van drie dat boos tegen haar pop zegt: ‘Stom kreng, naar je kamer, rot op!’ Ook het maken van niet bij de leeftijd passende seksueel getinte opmerkingen is een verbaal signaal dat kan wijzen op kindermishandeling.

Belangrijk: wees zorgvuldig

Het opmerken van de signalen in de lijst hierna hoeft geen grond te zijn voor een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld. Een andere oorzaak is ook mogelijk. Bovendien is deze lijst niet volledig. Ook andere signalen, die niet in deze lijst staan, kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld. Met andere woorden: wees zorgvuldig.

Eigen deskundigheid staat voorop

Tot slot een advies. De lijstjes met signalen wijzen de weg bij het in kaart brengen ervan. Ze zijn niet meer en niet minder dan een hulpmiddel. Om goed te kunnen handelen, is het belangrijk dat je altijd uitgaat van eigen deskundigheid. Als beroepskracht hebben wij kennis van de ontwikkeling van kinderen en kunnen wij bij uitstek afwijkend gedrag signaleren. Vertrouw op eigen kennis, ervaring en intuïtie en neem je gevoel over de situatie serieus. Maak concreet waar je je feitelijk zorgen over maakt (inclusief de vraag of er misschien sprake is van seksueel misbruik) en deel je zorgen over een kind of gezin met een deskundige collega en leidinggevende. Vraag hulp wanneer nodig bij deskundige.

Wij hebben in eerste instantie een signalerende functie. Daarna geldt het onderzoeken en bespreekbaar maken, met als doel voorkomen de escalatie en om systeem en omgeving in beweging te krijgen en het kind in deze te helpen.

De signalenlijsten zijn dusdanig gemaakt dat ze te kopiëren zijn en te gebruiken door middel van aankruisen van signalen wanneer je een vermoeden hebt bij stap 1.

I. Psycho-sociale signalen 0-4 jaar bij kindermishandeling

Ontwikkelingsstoornissen:

- Achterblijven in taal- spraak-, motorische-, emotionele- en/of cognitieve ontwikkeling
- Schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling
- Regressief gedrag (gedraagt zich jonger dan je mag verwachten of valt terug in oud gedrag)
- Niet zindelijk op de leeftijd waarop men dat verwacht

Relationele problemen:

Ten opzichte van volwassenen:

- Bij het oppakken houdt het kind zich opvallend stijf
- Bevriezing bij lichamelijk contact
- Allemansvriend
- Lege blik in ogen en verwijden oogcontact
- Waakzaam, wantrouwend

Ten opzichte van andere kinderen:

- Speelt niet met andere kinderen
- Is niet geliefd bij andere kinderen
- Wantrouwen
- Terugtrekken in fantasiewereld
- Wordt gepest of is zelf een pester

Gedragsproblemen:

- Plotselinge gedragsverandering
- Geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel
- Labiel, nerveus
- Depressief
- Angstig
- Passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos

- Agressief
- Hyperactief
- Niet lachen, niet huilen
- Niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn
- Eetproblemen
- Slaapstoornissen
- Vermoeidheid, lusteloosheid

II. Medische signalen 0–4 jaar

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling):

- Blauwe plekken
- Krab-, bijt-, brandwonden
- Botbreuken
- Littekens

Voedingsproblemen:

- Ondervoeding
- Voedingsproblemen bij baby's
- Steeds wisselen van voeding
- Veel spugen
- Matig groeien, ondanks voldoende hoeveelheid
- Weigeren van voeding
- Achterblijven in lengtegroei

Verzorgingsproblemen:

- Slechte hygiëne
- Ernstige luierslag
- Onvoldoende kleding
- Onvoldoende geneeskundige- en tandheelkundige hulp
- Veel ongelukken door onvoldoende toezicht
- Herhaalde ziekenhuisopnamen
- Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg
- Traag herstel door onvoldoende zorg

III. Signalen specifiek voor seksueel misbruik 0–4 jaar

Lichamelijke kenmerken:

- Verwondingen aan genitaliën
- Vaginale infecties en/of afscheiding
- Jeuk bij vagina of piemel en/of anus
- Problemen bij het plassen
- Recidiverende urineweginfecties
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Seksueel overdraagbare ziekten

Relationele kenmerken:

Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of een man of vrouw in het bijzonder. Plotseling veranderend gedrag ten opzichte van volwassenen.

Gedragsproblemen:

- Afwijkend seksueel gedrag
- Excessief of dwangmatig masterberen
- Angst voor lichamelijk gedrag of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- Niet leeftijdsadequaate seksueel spel
- Niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- Angst om zich uit te kleden
- Angst om op de rug te liggen
- Negatief lichaamsbeeld; ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- Schrikken bij aangeraakt worden
- Geen plezier in beweegspellen
- Houterige motoriek (onderlichaam op slot)

Signalen voor Kinderopvang in het algemeen

- kind wordt regelmatig te laat opgehaald of gebracht;
- geen of weinig belangstelling van de ouders voor belevenissen of ontwikkeling van het kind;
- afwijkend gedrag van het kind bij het halen en brengen door ouders;
- kind wil zich niet uitkleden voor het slapen;
- kind wil niet verschoond worden;
- knijpen, bijten, haren trekken bij andere kinderen;
- kind wordt onverzorgd gebracht (heel volle luier, ongewassen, hongerig);
- kind wordt onverwacht uitgeschreven zonder afscheid.

Signalen Kindermishandeling 4–12 jaar

i. Psycho–sociale signalen 4–12 jaar bij kindermishandeling

Ontwikkelingsstoornissen:

- Achterblijven in taal– spraak–, motorische–, emotionele– en/of cognitieve ontwikkeling
- Schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling
- Regressief gedrag (gedraagt zich jonger dan je mag verwachten of valt terug in oud gedrag)
- Niet zindelijk
- Kind vertoont ander gedrag als ouders in de buurt zijn
- Relationele problemen ten opzichte van de ouders
- Totale onderwerping aan wensen van ouders
- Sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouders
- Onverschilligheid ten opzichte van de ouders
- Bang zijn voor ouders

Relationele problemen:

Ten opzichte van volwassenen:

- Bevriezing bij lichamelijk contact
- Allemansvriend
- Lege blik in ogen en verwijden oogcontact
- Waakzaam, wantrouwend

Ten opzichte van andere kinderen:

- Speelt niet met andere kinderen
- Is niet geliefd bij andere kinderen
- Wantrouwen
- Terugtrekken in fantasiewereld
- Wordt gepest of is zelf een pester
- Labiel, nerveus, gespannen
- Destructief
- Agressief

Gedragsproblemen:

- Plotselinge gedragsverandering
- Geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel
- Labiel, nerveus
- Depressief
- Angstig
- Passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos
- Agressief
- Hyperactief
- Niet lachen, niet huilen
- Niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn
- Eetproblemen
- Slaapstoornissen
- Vermoeidheid, lusteloosheid
- Bedplassen/ broekpoepen

Signalen die specifiek zijn voor de schoolsituatie 4–12 jaar:

- Plotselinge achteruitgang in schoolprestaties
- Leerproblemen
- Vaak absent
- Geheugen en/of concentratieproblemen
- Faalangst
- Niet willen uitkleden voor de gymles
- Buiten school geen contact mogen hebben met andere kinderen
- Altijd heel voeg op school zijn
- Na school blijven hangen op school
- Stipt op tijd thuis moeten zijn

ii. Medische signalen 0–4 jaar

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling):

- Blauwe plekken
- Krab-, bijt-, brandwonden
- Botbreuken
- Littekens

Verzorgingsproblemen:

- Slechte hygiëne
- Onvoldoende kleding
- Onvoldoende geneeskundige- en tandheeskundige hulp
- Veel ongelukken door onvoldoende toezicht
- Herhaalde ziekenhuisopnamen
- Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg
- Traag herstel door onvoldoende zorg

Overige medische signalen:

- Psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn)
- Ondervoeding
- Achter blijven in lengtegroei

iii. Signalen specifiek voor seksueel misbruik 0–4 jaar

Lichamelijke kenmerken:

- Verwondingen aan genitaliën
- Vaginale infecties en/of afscheiding
- Jeuk bij vagina of piemel en/of anus
- Problemen bij het plassen
- Recidiverende urineweginfecties
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Seksueel overdraagbare ziekten

Relationele kenmerken:

Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of een man of vrouw in het bijzonder. Plotseling veranderend gedrag ten opzichte van volwassenen.

Gedragsproblemen:

- Afwijkend seksueel gedrag
- Excessief of dwangmatig masterberen

- Angst voor lichamelijk gedrag of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- Niet leeftijdsadequaate seksueel spel
- Niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- Angst om zich uit te kleden
- Angst om op de rug te liggen
- Negatief lichaamsbeeld; ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- Schrikken bij aangeraakt worden
- Geen plezier in beweegspel/ gym
- Houderige motoriek (onderlichaam op slot)
- Sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van het kind
- Relationele problemen

iv. Kenmerken ouders/ gezin:

Ouder- kind relatiestoornis:

- Ouder troost kind niet bij huilen
- Ouder klaagt overmatig over het kind
- Ouder heeft irreële verwachtingen ten opzichte van het kind
- Ouder toont weinig belangstelling voor het kind

Signalen ouder:

- Geweld in eigen verleden
- Apathisch en (schijnbaar) onverschillig
- Onderkoeld brengen van eigen emoties
- Negatief zelfbeeld
- Kind op eens van school halen
- Verslaafde ouder
- Steeds naar andere artsen /ziekenhuizen gaan (shopping)
- Ouder met psychiatrische problemen
- Aangeven het bijna niet meer aan te kunnen
- Afspraken niet nakomen

Gezinskenmerken:

- Multi- probleemgezin
- Regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- Verhuizen
- Ouder die er alleen voor staat
- Isolement
- Sociaal- economische problemen; werkloosheid, slechte behuizing, migratie
- Veel ziekte in gezin
- Draaglast gezin graat draagkracht te boven
- Geweld wordt als middel gezien om problemen op te lossen

Signalen die specifiek zijn voor het syndroom van Münchhausen by Proxy (MBPS)

- Onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld
- Medische gegevens van eerdere medische behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen
- Symptomen verdwijnen wanneer verzorger en kind worden gescheiden
- Een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek
- De moeder niet terugschrikt voor ingrijpende onderzoeken of onder narcose brengen van het kind of daar zelfs op aandringt
- Voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen
- De volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulten, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie (niet actief)
- Kind heeft aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten
- Moeder is werkzaam in gezondheidszorg of beschikt over zeer grote medische kennis
- Vaak wisselen van arts
- Verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden

Signalen van kinderen die geconfronteerd zijn met seksueel grensoverschrijdend gedrag van een ander kind

- Kind heeft angst voor een bepaald kind
- Het kind is consequent boos op een ander kind
- Het kind komt geschrokken, bang of verward terug nadat het met een ander kind (eren) alleen is geweest
- Het kind wil consequent niet spelen met een bepaald kind

Signalen van kinderen die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen naar andere kinderen

- Het kind creëert een soort isolement rond het kind (apart nemen, zich afzonderen van de groep)
- Het kind domineert of vertoont macht over een ander kind
- Veelvuldige seksistische uitingen

Signalen die kunnen duiden op kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht

Seksuele intimidatie

Onder seksuele intimidatie verstaan we ongewenste seksuele toenadering, verzoeken om seksuele gunsten of ander verbaal, non verbaal of fysiek gedrag.

Voorbeelden van verbale seksuele intimidatie zijn bijvoorbeeld:

- Namen verbasteren tot iets met seks en dergelijke
- Kinderen aanspreken met “he stoot”
- Seksuele dubbelzinnige opmerkingen
- Uitnodigingen tot seksueel contact
- Seksueel getinte grapjes en opmerkingen maken
- Seksueel getinte opmerkingen maken over iemands uiterlijk en stoere verhalen vertellen over seksuele prestaties en dergelijke

Voorbeelden van fysieke seksuele intimidatie zijn bijvoorbeeld:

- Handtastelijkheden
- Dwingen tot zoenen, knuffelen, strelen of zelfs geslachtsgemeenschap
- Uitkleden

Voorbeelden van non-verbale seksuele intimidatie zijn bijvoorbeeld:

- Staren, gluren, lonken, iemand met de ogen uitkleden
- Seksueel getinte cadeau 's geven
- Confrontatie met kinderporno
- Kinderen (deels) ontbloot filmen of fotograferen
- Het maken van obscene gebaren
- Iemand seksueel geladen afbeeldingen geven of brieven geven/sturen

Agressie en geweld

Er wordt gesproken van agressie en/of geweld als het kind psychisch en/of fysiek, verbaal of non verbaal wordt lastiggevallen, bedreigd of aangevallen.

We kunnen vier vormen van agressie onderscheiden:

- Verbaal: schelden, schreeuwen, treiteren en beledigen
- Non-verbaal: tegen iemand aandrukken, vasthouden
- Psychisch: lastig vallen, onder druk zetten, bedreigen
- Fysiek: schoppen, slaan, bijten, vastgrijpen, klemzetten

Discriminatie

Onder discriminatie verstaan we elke vorm van ongerechtvaardigd onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur tot gevolg heeft. Een doelbewuste belediging van anderen op basis van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, seksuele geaardheid of op andere grond.

Pesten en treiteren

Onder pesten en treiteren verstaan we gedragingen waarbij sprake is van stelselmatig, gedurende een langere periode, psychisch of fysiek vernederen of anderszins lastig vallen van een persoon.

Signalen met betrekking tot seksueel misbruik door een beroepskracht

- Sterke afhankelijkheid van een kind ten opzichte van een beroepskracht
- Beroepskracht creëert een soort isolement rondom een kind
- Veelvuldige seksuele uitingen
- Gespannen sfeer
- Kind is bang, gespannen wanneer specifieke beroepskracht dienst heeft en/of telkens als het kind met de specifieke beroepskracht te maken heeft
- Extreem concurreren met kinderen/ collega's om de aandacht van de verdachte beroepskracht

Bijlage 1. Adressen Algemeen/ Sociale kaart Kindertuin

Veilig Thuis (voorheen AMK Advies en Meldpunt Kindermishandeling)

Telefoon: 0800-2000

www.vooreenveiligthuis.nl

Op de website van vooreenveiligthuis.nl is veel informatie te vinden, gesprekslijsten en aanmeldformulier en dergelijke.

Politie (ook jeugd-zedenzaken)

telefoon: 0900-8844

telefoon 112 (voor spoed)

www.politie.nl

Centrum voor Jeugd en Gezin

Telefoon: 0900-2545454

www.cjg.nl

www.samenwerkenvoordejeugd.nl

Raad voor de Kinderbescherming

Telefoon regio Amsterdam: 020 8893400

www.rvdk.nl

Brancheorganisatie Kinderopvang

Telefoon: 030-7539900

www.kinderopvang.nl

De Kindertelefoon

Telefoon: 0800- 0432

Stichting Huiselijk Geweld

telefoon: 0900-1262626

www.shginfo.nl

www.meldhuiselijkgeweld.nu

Bureau Jeugdzorg

www.bureaujeugdzorg.nl

regio Amsterdam: www.bjaa.nl

Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam (crisesdienst)

Telefoonnummer: (0900) 200 30 04

JSO expertise centrum voor Jeugd,
samenleving en opvoeding
telefoon 0182-547888
www.jso.nl

Vertrouwensinspecteur van de Inspectie van Onderwijs
Telefoon: 0900- 1113111

GGD Zaanstreek/ Waterland
Telefoonnummer: 0900-2545454

Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK Amsterdam) is nog steeds in gebruik
Telefoonnummer: 020-3141714
www.amk-amsterdam.nl

Bijlage 2. Privacy regels algemeen & ons beroepsgeheim

Iedere beroepskracht in de kinderopvang heeft een beroepsgeheim. Dit beroepsgeheim houdt in dat wij geen informatie over het kind aan derden mogen verstrekken, tenzij ouders daarvoor toestemming geven.

Het kan voorkomen dat zich situaties voordoen dat een ouder of kind dringend hulp nodig hebben, maar dat de beroepskracht vanwege zijn/haar beroepsgeheim niet mag ingrijpen. De plicht om te zwijgen vanwege het beroepsgeheim botst dan met de plicht het kind te helpen door met een ander over het kind te spreken.

Door beantwoording van de volgende vijf vragen kan je een zorgvuldige afweging maken:

- I. Kan ik door te spreken zwaarwegende belangen van het kind behartigen?*
- II. Is er sprake van een andere mogelijkheid om het zelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoeft te verbreken?*
- III. Waarom is het niet mogelijk om toestemming van de ouder te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn/haar situatie met iemand die hem kan helpen?*
- IV. Zijn de belangen van het kind die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de ouder heeft bij mijn zwijgen?*
- V. Als ik besluit om te spreken aan wie moet ik dan welke informatie verstrekken zodat het geweld of mishandeling effectief kan worden aangepakt?*

Belangrijk is dat je nooit op voorhand aan het kind geheimhouding beloofd, dan kan je in een moeilijke situatie komen. Zeg het kind dat je alle stappen die je doet om hem/haar te helpen van te voren zal vertellen.

De pedagogisch medewerker zal te allen tijde steun en hulp krijgen van de directie van de Kindertuin. De directie zal toezien op zorgvuldige omgang met de privacy van het desbetreffende kind(eren) en gezin, maar het welzijn van het kind boven alles hebben staan.

Bijlage 3: Inhoud gesprek ouders/verzorgers

Normaal gesproken wordt een gesprek over de signalen die zijn waargenomen bij het kind besproken met ouders. Zie stap 2 of 3 afhankelijk van de ernst van de situatie. Ouders horen geïnformeerd te worden over wat er bij hun kind speelt. Er hoeft dus niets aan de hand te zijn, dan checken wij bij de ouders of ze het gedrag herkennen. Al in stap 1 kunnen signalen besproken worden met ouders, zonder oordeel, alleen feitelijke constatering.

In het gesprek moet het volgende duidelijk worden:

1. Het doel van het gesprek uitleggen aan ouders. Expliciet vanuit het kind vertellen, zonder verdachtmaking van de ouders
2. De signalen bespreken, de feitelijke waarnemingen die je hebt gedaan, geen invullingen geven
3. Nodig de ouder uit om hierop te reagerende reactie van de ouders interpreteren en checken bij de ouder (parafraseren gesprek en conclusies)

Tips voor brengen van de werkelijke boodschap:

Openingszinnen:

- 'Uw kind gedraagt zich anders de laatste tijd en daar wil ik met u over praten.'
- 'Ik maak me zorgen over uw kind, omdat ...'

Benoem de feiten. Bijvoorbeeld als volgt:

- 'Mij valt op dat uw kind ...'
- 'Het lijkt of uw kind....'
- 'Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk ...'
- 'Uw kind is de laatste tijd wat stil (onconcentreerd, rumoerig, druk, afwezig, verdrietig, boos, gesloten) en daar maak ik me zorgen over.'
- 'Uw kind heeft de laatste tijd moeite met andere kinderen, mij valt op ...'
- 'Uw kind is de laatste tijd zo aanhankelijk en vraagt veel aandacht (heeft moeite met de regels).

Is dat ook uw ervaring? Weet u misschien hoe dit komt?'

- 'Is er iets gaande in de omgeving van uw kind?

Bij een tweede gesprek:

- 'Ik wil graag nog eens met u praten om te kijken of er iets veranderd is bij uw kind.'

Algemene tips voor moeilijke gesprekken met de ouder(s)

- Kies een invalshoek die past bij de cultuur en gewoonten van dit gezin.
- Open het gesprek met belangstellende vragen.
- Maak daarna het doel van het gesprek duidelijk.
- Deel uw zorgen: omschrijf concreet wat uw zorgen zijn.
- Vertel de ouder(s) wat u feitelijk is opgevallen aan het kind.
- Geef ook aan wat wel goed gaat met het kind.
- Vraag of de ouder(s) uw waarnemingen herkennen en hoe ze deze verklaren.
- Vraag hoe het thuis gaat met ouder(s) en kind.
- Respecteer de deskundigheid van de ouder(s) als het om hun kind gaat.
- Spreek de ouder(s) aan op hun verantwoordelijkheid als opvoeder.
- Nodig de ouder(s) uit om te praten door open vragen te stellen (wie, wat, waar, hoe, wanneer)
- Praat vanuit uzelf (ik zie dat ..., ik merk dat...)
- Wees eerlijk en open, maar pas op voor vrijblijvendheid.
- Vraag wat de ouder(s) ervan vinden dat u deze zorgen uit.
- Leg afspraken en besluiten na afloop van het gesprek kort en zakelijk vast en geef de ouder(s) een kopie van dit verslag.
- Laat een kind niet tolken voor zijn ouder(s) en andersom.
- Doe geen toezeggingen die u niet waar kunt maken.
- Ga na of er al hulp in het gezin is.
- Als de ouder(s) zich dreigend uitlaten, benoem dit dan en stop het gesprek.
- Als de ouder(s) helemaal opgaan in hun eigen emoties, haal hen dan terug naar het hier en nu. Vraag bijvoorbeeld: waar de auto geparkeerd staat i.v.m. lang parkeren of bijvoorbeeld of ze een kopje koffie willen.

Een gesprek met (een van) de ouders kan achterwege blijven als er redenen zijn aan te nemen dat de veiligheid van het kind of pedagogisch medewerker in geding is, of wanneer kan worden verwacht dat door een gesprek het kind van de opvang gehaald wordt of het geweld kan escaleren. Neem dan direct contact op met het AMK en laat hen tussen persoon zijn, zodat onze relatie met het kind ongeschonden blijft.

Bijlage 4: Formulier intern overleg bij vermoeden/signalen

Beschrijf de gegevens zo zorgvuldig en objectief mogelijk. Kinderen vanaf 12 jaar en ouders van kinderen tot 16 jaar hebben recht op inzage en correctie van de gegevens.

Naam kind	
Geboortedatum	
Jongen/meisje	
Samenstelling gezin	
Datum invullen formulier	
gevuld door:	

Analyse van de situatie:

Wat zijn de concrete signalen (van kind, ouders, omgeving) en wie signaleert dit?

Sinds wanneer worden de signalen opgemerkt? Door wie?

Waardoor is de zorg over deze situatie of het vermoeden van kindermishandeling ontstaan? Bij wie?

Delen anderen deze zorg of dit vermoeden? Zo ja, wie en waardoor?

Zijn er ook signalen van broers of zussen? Bij wie?

Welke vragen moeten beantwoord worden?

Hoe vaak en wanneer komen de signalen voor? Nemen de signalen toe in intensiteit of aantal?

Eerdere acties

Welke acties zijn al ondernomen? Door wie?

Wat is er al met de ouder(s)/het kind besproken? Door wie?

Actieplan

Welke acties zijn er nodig? Beschrijf ook hoe, wanneer, door wie en met welk doel de acties worden ingezet.

Terugkoppeling

Hoe, door wie, aan wie en wanneer worden bevindingen teruggekoppeld en vastgelegd?

Resultaten acties

Beschrijf per actie of deze uitgevoerd is, hoe het gegaan is en wat de uitkomsten zijn. Volg het stappenplan.

Opmerkingen die ik niet in het formulier kwijt kon maar van belang zijn in deze situatie:

Bijlage 5: Standaard Meldingsformulier van Veilig Thuis

Standaard Meldingsformulier van Veilig Thuis

Meldingsformulier Veilig Thuis

Dit formulier is bedoeld voor professionals die zich zorgen maken over kind(eren) in een gezin of over volwassenen. Met dit formulier is het mogelijk om uw zorg bij Veilig Thuis kenbaar te maken.

Mail dit ingevulde formulier naar aanmelding@020veiligthuis.nl of stuur dit formulier op naar: Veilig Thuis, Postbus 170, 1000 AD Amsterdam.

Gegevens van Melder	
Contactpersoon/melder	
Instelling	
Relatie tot (gezin)systeem	
Adres	
Postcode/Plaats	
Telefoonnummers/mobiel	
Email adres	
Bereikbaarheid melder	
Naam vervanger melder	
Datum van melding	
Is er adviesoverleg geweest met een Veilig Thuis medewerker?	Ja: _____ Nee: _____ Met wie: _____

Voor medisch professionals geldt dat een adviesoverleg met een vertrouwensarts voorafgaand aan de melding conform de meldingscode verplicht is. Graag vermelden welke vertrouwensarts is geraadpleegd!

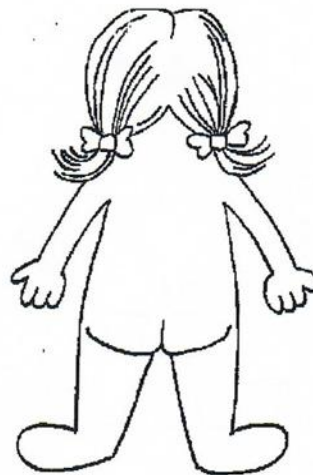
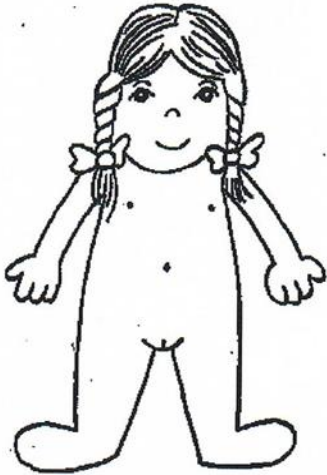
Lineke Jenniskens	
Joost Wiggelmans	
Joke Theewis	
Jolanda Schoonenberg	

Gegevens van volwassene(n) en/of ouder(s)/verzorgers	
<i>*=verplichte informatie</i>	

Volwassene 1/Ouder 1/ Verzorger 1	
*Achternaam	
Voornamen	
*Geboortedatum	Ev. overlijdensdatum:
BSN nummer	
Nationaliteit	
Verblijfsstatus	
Geboorteland	
*Verblijfsadres	
*Postcode/ plaats	
*Telefoonnummer/mobiel	
Emailadres	
<i>* Specifieke problematieken bij betrokkene:</i>	
Alcoholgebruik	Ja: _____ Nee: _____

Bijlage 6: Tekening meisje

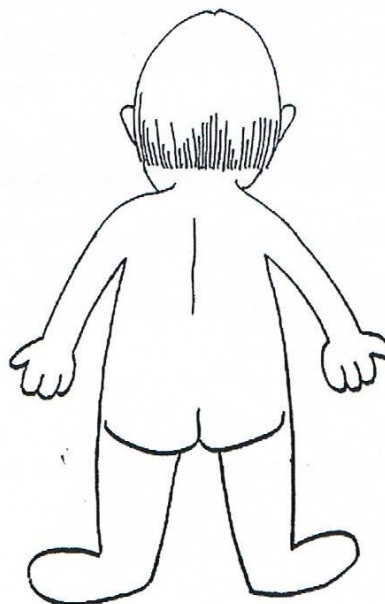
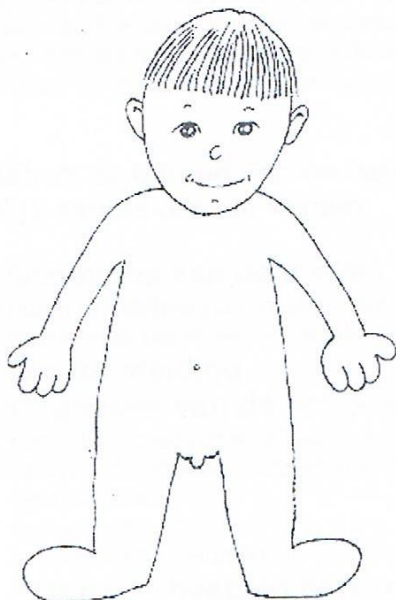
Geef de plaats van uiterlijke kenmerken aan met een kruisje op de poptekening.
Schrijf bij het kruisje een nummer en schrijf hieronder de tekening de bijbehorende waarnemingen. (let op tekening jongen op de volgende bladzijde)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Bijlage 7: Tekening jongen

Geef de plaats van uiterlijke kenmerken aan met een kruisje op de poptekening.
Schrijf bij het kruisje een nummer en schrijf hieronder de tekening de bijbehorende waarnemingen. (let op tekening meisje op de vorige bladzijde)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Bijlage 8: Checklist seksueel grens overschrijdend gedrag

Er zijn drie criteria op basis waarvan je kunt bepalen of seksueel gedrag grensoverschrijdend is. Als aan twee of meer criteria is voldaan kan er mogelijk sprake zijn van seksueel overschrijdend gedrag.

Vertrouw naast deze opsomming van criteria op je eigen intuïtie en professionele attitude en ervaring. Gebruik ook de signalen lijsten zoals eerder in dit protocol beschreven.

criterium 1: Toestemming

criterium 2: Vrijwilligheid

criterium 3: Gelijkwaardigheid

Criterium 1 Toestemming:

Om van een gezond seksueel contact te spreken, moeten beide partijen daar toestemming voor hebben gegeven. Maar om toestemming te kunnen geven moet met oud en wijs of geïnformeerd genoeg zijn om in te kunnen schatten:

- a) Wat er precies gaat of kan gebeuren
- b) Wat de consequenties kunnen zijn
- c) Of het gebruikelijk is binnen een bepaalde groep of in een gegeven situatie

Toestemmen houdt meer in dan ja-knikken op een simpel verzoek en mag niet worden verward met geen verzet plegen.

Ondanks het feit dat seksuele spelletjes of het verkennen van et lichaam door kinderen bij kinderen ook bij gewone seksuele ontwikkeling horen, zijn er ook grenzen bij (seksueel getinte) spelletjes tussen kinderen onderling. Voor alle leeftijden geldt dat alle lichamelijke spelletjes waarbij kinderen elkaar pijn doen of te ver gaan.

Criterium 2: Vrijwilligheid

Een gezond seksueel contact gebeurt altijd op vrijwillige basis. Er mag geen sprake dwang, geweld, manipulatie, dreiging of groepsdruk.

Criterium 3: Gelijkwaardigheid

Om van een gezond seksueel contact te kunnen spreken, moet er een gelijkwaardige relatie bestaan tussen de betrokkenen. Dit betekent dat er een zeker evenwicht moet zijn tussen beide partijen op het gebied van onder meer leeftijd, kennis, intelligentie, aanzien, macht, levenservaring en status.

Andere criteria:

Er zijn nog enkele criteria op basis waarvan je kan bepalen of seksueel gedrag grensoverschrijdend is. Zo is er bijvoorbeeld sprake van grensoverschrijdend gedrag als het seksueel gedrag niet is aangepast aan de context of als gedrag van weinig zelfrespect getuigt.

Voorbeeld hierbij is een kind dat in het openbaar zijn penis laat zien of masturbeert terwijl hij in de leeshoek zit in de groep met andere NSO kinderen.

Je kan je ook afvragen bij het beoordelen of het seksuele gedrag grensoverschrijdend is of het gedrag dat je ziet is aangepast aan de leeftijd of de ontwikkelingsfase van het kind in kwestie. Als dat niet het geval is dat is er sprake van grensoverschrijdend gedrag.

Voorbeeld hierbij is een 8 jarig kind dat naar porno zoekt op internet of een 10 jarige die geslachtsgemeenschap heeft met een 12 jarige.

Geraadpleegde bronnen voor het maken van dit protocol

- ❖ Handleiding Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling voor de branche kinderopvang
door: Brancheorganisatie Kinderopvang, december 2011
- ❖ *Werken met de Meldcode door Soliede opleidingen 2015*
- ❖ Protocol Kindermishandeling Kindertuin 2012
Vastgesteld januari 2012
- ❖ Protocol Kindermishandeling en Huiselijk Geweld
door: Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam/Advies- en Meldpunt Kindermishandeling Amsterdam en Bureau Jeugdzorg Noord-Holland/Advies- en Meldpunt Kindermishandeling Noord-Holland, oktober 2010
- ❖ Website www.vooreenveiligthuis.nl
- ❖ Website
<http://www.020veiligthuis.nl/professionals/meldcode/meldingformulier/>
- ❖ Handboek Jeugd en gezondheid 0-4 jaar
Door: GGD Nederland
- ❖ Handboek Jeugd en gezondheid 4-12 jaar
Door: GGD Nederland
- ❖ Website www.ggdzw.nl
- ❖ Boek: Doktertje spelen en zo
Door: Channah Zwiép, uitgegeven door Elsevier Gezondheidszorg 2010
- ❖ Website: www.underwearrule.org
Door: Raad van Europa
- ❖ www.no-kidding.nu
Netwerk tegen kindermishandeling
- ❖ Website: www.burojeugdzorg.info
- ❖ **Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling voor de branche kinderopvang van de BOINK**
- ❖ Factsheet Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
“Vertrouwensinspecteur in de kinderopvang”

